

Listaus prosessin aikana kerätyistä eri painopistealueiden pilotti-ideoista

Kestävä ruokajärjestelmä	
kuvaus	toteuttajat
Ruoan ravinteiden hyödyntäminen. Tuontiruoan ja -rehun mukana tuodaan valtavat määrät ravinteita, jotka päätyvät luontoon tai hävitettäväksi Suomessa. Nämä ravinteet tulisi hyödyntää raaka-aineina. Samalla orgaaninen aines on hyvä hyödyntää peltomaan rakenteen parantamiseen.	Turun yliopisto, VaKI-hanke
Innovaatiofoorumi ravinnepestöjen vähentämiseen ja ravinnekiertoon.	John Nurmisen Säätiö. Sitra
Pilot Nutrient Exchange. Luodaan sähköinen ilmoitustaulu, jossa ravinteiden kierrätyksestä kiinnostukset yritykset voivat tuoda tarjolle ravinne-eriään tai ilmoittautua niiden vastaanottajiksi.	John Nurmisen Säätiö
Ravinnevirtojen hallinta ja hyödyntäminen biokaasulaitoksissa. Biokaasun tuotannossa sivutuotteeseen jää suuri määrä ravinteita. Toteutetaan selvitys ravinteiden hyödynnettävyydestä ja ympäristöriskeistä Suomessa	John Nurmisen Säätiö, Aalto-yliopisto
Ilmastolounas. MMM:n tiedekunnan opiskelijat suunnittelevat ilmastolounaskonseptit/ menuit (esim. tähdelounaskonsepti) kaupallisten toimijoiden käyttöön.	
Päiväysmerkintöjen muuttaminen. Vapaaehtoinen viranomaisten tuella (Evira, MMM) järjestetty ohjelma elintarviketeollisuuden yrityksille, jotta ne muuttaisivat päiväysmerkintöjään viimeinen käyttöpäivä -merkinnästä parasta ennen -päiväyksiin ja pidentäisivät myynti- ja käyttöaikaa. Vrt. vapaaehtoiset toimet suolan vähentämiseksi.	
Maatilojen välinen yhteistyö. Maatilojen välinen yhteistyö ja yhteinen omistus (koneet, navetat jne.) -> yhteinen sivuvirtojen jalostus (vrt. Juvan Bioson).	
Virtsan talteenotto ja hyödyntäminen. Koerakentamisalue, jossa käytetään erottelevaa käymälää virtsan talteen ottamiseksi ja jalostetaan lannoitekäyttöön.	
Ammattikeittiöiden ruokahävikin kompostointi. Ammattikeittiöiden kompostoidessa ruokahävikin voisi esim. opiskelijat hyödyntää kompostimultaa perustamallaan viljelypalstalla.	
Digitaalisuus ja innovaatiot ruokahävikin pienentäiseksi esim. olemassa olevat start upit. Digitaalisuus on tärkeässä roolissa kiertotalouden toteutumisessa. Ruokajärjestelmissä tuottajat sijaitsevat kaukana sekä toisistaan että kuluttajista. Harvoin tuottajat kohtaavat kuluttajan. Digitaalisilla palveluilla alkutuotanto voidaan tuoda lähemmäksi kuluttajaa. Digitaalisilla ratkaisuilla voidaan jakaa tietoa tuotannosta ja tuotteista. Kestävät alueelliset ruokajärjestelmä –avainhankkeen yhtenä tavoitteena onkin saada tuottaja ja kuluttaja kohtaamaan. Lähiruuan ja ruuantuotannon arvostusta halutaan lisätä ja tähän yhtenä keinona näemme juuri tiedon jakamisen tuottajalta kuluttajalle. Kuluttajille tarjottavien digitaalisten ratkaisujen kirjo, ml. ruokahävikin vähentämiseen liittyvät palvelut, on jo nyt laajaa ja toiveena on, että tällaisia palveluita syntyy lisää.	

<p>Selvitys kotimaisesta ja paikallisesta ruuantuotannosta sekä ruokapiireistä. Tarvitaan selvitys paikallisen ruuantuotannon toimintaedellytyksistä ja tavoista edistää yhteisöllistä ruuantuotantoa ja jakamistaloutta. Tarvittaisiin selvitys siitä, millä edellytyksillä markkinoita voitaisiin kehittää: miten luoda kysyntää, miten purkaa esteitä, miten ratkaista logistiikka, jne. Valmiita pilottikohteita/ case-study kohteita on monia.</p>	
<p>Hävikkiruoan ravintolapäivä. Samassa yhteydessä laajemminkin esille esimerkiksi suomalainen ruoka, lähiruoka, ruokapiirit, jne. Hyödynnetään jo tapahtuvia aloitteita, kuten: Lähikalahanke, kotimaisen särjen käyttö (Palmia ja muita), hävikkiravintola Loop (From Waste to Taste), ResQ.</p>	
<p>Nuoren polven puutarhureille maata viljeltäväksi. Käytäntöjä (tuet, veroedut ja hakupalvelu) jotka helpottaisivat nuoren polven (luomu)viljelijöiden pääsyä työskentelemään viljelykelpoisen maan kanssa. Hyödynnetään mm. olemassa olevia osuuskuntia ja yhteiskäyttöratkaisuja.</p>	

Metsäperäiset kierrot	
kuvaus	toteuttajat
Metsäteollisuus ja ekosunnittelu -tapahtuma. Parhaiden käytäntöjen jakaminen esim. aamiaisseminaarissa.	Mahdollisia toteuttajia esimerkiksi UPM:n kokemukset
Uusien metsäpohjaisten kuitutuotteiden ja kiertotekstiilien yhdistäminen. Tekstiilikuidut esimerkiksi pakkaustuotteissa.	VTT
T&K&I -toiminnassa edistettävä uusien biomateriaalien kehitystä korvaamaan teknisiä materiaaleja.	mahdollinen toteuttaja VTT
Uusien biomateriaalien pilotit mm. kemian, lääke- ja rakennusteollisuudessa.	mahdollinen toteuttaja VTT
Kuluttajien tietoisuuden parantaminen "kuluttaja-biotalousratkaisuista". Road show tms.	Mahdollinen toteuttaja Uusipuu.fi?
Metsänhoidon robotisaatio.	Ponsse
Teollinen internet metsäalalla	Tieto/Ponsse/Luke
Puupohjaisten pakkausten kehittäminen ruokajärjestelmän eri vaiheisiin. Muovien korvaajina esim. aluksi EU:n innovative solutions for sustainable food packaging -haku Deadline 2/2017. Lisätietoja: Metropoli AMK.	Metropoli AMK
Kemijärven biojalostamo. Boreal Bioref kehitysyritys valmisteleekin biojalostamon rakentamista kemijärvelle. Tehdas tuottaisi pitkäkuituista havusellua, liukosellua, MCC:ä (mikrokiteinen sellu), C5 ja C6 sokereita sekä kaasua ja maanparannusaineita.	Boreal Bioref
Alueellisten vahvuuksien idenfointi ja toimijoiden linkittäminen	
Metsäteollisuuden toimijoiden profiloituminen sijoittajien siirtyessä pois "fossiilisista sijoituskohteista"?	
Kiertotalouden mahdollisuudet metsälle -demohanke.	
Kansallinen Bioteknologiakeskus. Bioteknologiakeskuksen tehtävä on parantaa suomalaisen bioteknologiaosaamisen tasoa Suomessa.	

Metsäpohjaisista raaka-aineista saadaan jalostettua korkeamman jalostusarvon tuotteita ja Suomeen saadaan saadaan kehitettyä kilpailukykyistä osaamista.	
Ekosuunnittelun tietoisuuden lisääminen. "Ekosuunnittelun business case". Koulutus, seminaari tai aamiaistapahtuma ekosuunnittelusta (valitussa kontekstissa); Suomessa alan huippuja esim. UPM, Stora Enso, Ekokem. Aamiaistapahtumasta voitaisiin laajentaa myös tapahtumasarja vaihtuvien teemoin, muita teemoja esimerkiksi kaavoitus, korjausrakentaminen ja purkus suunnittelu.	
Öljyn kierrätys. Paperi- ja metsäteollisuus on suuri voiteluaineiden käyttäjä. Tällä hetkellä suurin osa voiteluaineista poltetaan, vaikka ne voitaisiin kierrättää. Kierrätys pienentää yritysten CO2-tasetta.	
Puupohjaisten lietteiden biokaasutuotannon / CO2-mallin kansainvälistäminen. Eco Energy SF Oy:n ja Metsä Fibren puupohjaisten lietteiden biokaasutuotannon/Co2 mallin kansainvälistäminen ja Pk-yrityksen vientirahoitusta tukevan leasing-mallin pilotointi, joko kotimaassa tai viennissä toteutettavassa projektissa.	
Liikennepolttoaineen paikallinen tuottaminen, päätteiden varsilla nurmeen perustuen kuivamädättämössä.	
Hiilidioksidin kierrätys metanoliksi ajoneuvojen polttoaineeksi. Selvitetään hiilidioksidin kierrätyksen mahdollisuudet ja mahdollisesti tukijärjestelmään tarvittavat uudistukset.	
Uudelleenkäytön elämysmatkat. Uudelleenkäyttötoimijoita innostetaan ja rahallisesti kannustetaan esittelemään toimintojaan suurelle yleisölle. Etenkin suuren volyymin paikat joista syntyy vierailijoille elämys (vrt. Ämmässuon jätteenkäsittelylaitosvierailut) soveltuvat tähän. Lisäksi esimerkiksi ulkomaalaisille vieraille kotimaisen modernin puunkäytön demonstrointi.	
Kansallinen metsäalan kiertotalouskiihdyttämö. Kiertotalouden metsäperäisiin kiertoihin keskittyvän liiketoimintakiihdyttämön tehtävänä on kehittää ja kasvattaa metsäalan kiertotalousyrityksiä, kehittää korkeamman jalostusasteen tuote- ja palveluinnovaatioita, verkottaa olemassa olevia toimijoita ympäri Suomea ja tukea kiihdyttämöyrityksiä kansainvälisten kumppaneiden ja rahoittajien löytämisessä. Hautomo järjestää innovaatioleirejä ympäri Suomea opiskelu- ja tutkimus- sekä tehdaspaikkakunnilla. Hautomo on monialainen ja pyrkii yhdistämään osaamista mm. metsä-, kemian-, rakennus- ja teknologiateollisuudesta sekä muotoilualalta.	

Tekniset kierrot	
kuvaus	toteuttajat
Kännköiden ja tablettien keräyksen tehokas järjestäminen. Älytekniikassa on arvometalleja, mutta laitteet makaavat kuluttajilla. Tarvitaan palauttamis- ja tietosuoja-asioiden palveluita. Järkevästi organisoimalla ja järjestämällä esim. hyvitysetelillä uuden ostoon, saataisiin ulosvaluva hyöty koko ketjusta talteen. Kaupoissa voisi olla esimaksetut pussit, jotka voisi laittaa postin kuljetettavaksi keskitetylle kierrätyskeskukselle. Jokaisesta kännykästä saisi	Mahdollisia toteuttajia Microsoft, Teknologiateollisuus ry

sähköisesti 3 - 5 euron hyvityssetelin sähköpostiin. Laitteet tulisi ohjata ensin uudelleenkäyttöön ja -valmistukseen, jolloin myös työn arvo saadaan talteen ja luodaan osaamis pohjaa tulevaisuudelle.	
Jusia vakuutusmahdollisuuksia palvelutuoteratkaisuille. Tuotevastuusta ratkaisutakuuseen?	GTK, LiVi, muut tiedon tuottajat / jalostajat
Poistotekstiilien käsittely- ja jalostuslaitos. Suomeen, esimerkiksi Turun alueelle tulisi rakentaa poistotekstiilien käsittely- ja jalostuslaitos. Tekstiilijätettä ei tule ”dumpata” kolmansiin maihin valvomatta. Se tulisi jalostaa Suomessa hyödyntäjille ja vientiin. Jätelaitosten kautta saataisiin rakennettua koko maan kattava ja yhtenäinen keräys- ja lajittelusysteemi/verkosto (myös vientituote), josta lajiteltu materiaali ohjattaisiin jalostuslaitokseen. Valmistella TeLAKetju-hanke. Lisätietoja: Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (LSJH).	mahdollinen toteuttaja Lounais-Suomen Jätehuolto Oy
Älykäs materiaalitieto. Tarkat materiaalitiedot voitaisiin sisällyttää tuotteisiin älykkäällä tavalla. Tästä voisi synnyttää pilotin rajatulla toimialalla – tuotteessa, jossa lajittelulla on jälleenkäsittelyssä merkitystä.	
”Talvivaarasta Kesävaara”. Malliesimerkki maailmalle miten tehdään kestäväkaivos 2.0 sekä siihen liittyvä, mahdollisimman skaalattavat ratkaisut. Suomessa korkean tason osaamista (mm. murskaaminen, mineraalit, kierrätys) jota voitaisiin profiloida ja pyrkiä kohti kokonaisratkaisuja.	
Jusia vakuutusmahdollisuuksia palvelutuoteratkaisuille. Tuotevastuusta ratkaisutakuuseen?	
Kodin kestokulutushyödykkeiden elinkaari palvelut. Alueellinen kokeilu, jossa järjestetään saman katon alle erilaisia huolto-, korjaus-, uudelleenkäyttö- ja remonttipalveluita. Kierrätysverkko OY:n Reussi-palvelu alkanut rakentaa kierrätyskeskuksista verkostoa, mutta tällaiseen kokeiluun tarvitaan laajempi ja ”nälkäinen” eri toimijoiden joukko.	
Elinkaaren mukaan joustavat tilavarustelut. Talot, joita voi muuntaa: päiväkoti - koulu – vanhainkoti. Luodaan suunnitelma muunneltavien tilojen tuotannon lisäämiseksi: lyhyellä tähtäimellä demonstroidaan käyttömahdollisuuksia.	
Tilojen yhteiskäyttö. Tarvitaan sähköisiä varausjärjestelmiä, että vajaakäytöllä olevia tilat saadaan tarvitseville käyttöön. Vrt. koulut, jotka ovat iltaisin urheiluseurojen käytössä.	
Uudelleenkäytön kotimarkkinoiden kehittäminen. Tavaravirtojen ohjaaminen uudelleenkäyttöön ja korjattavaksi (esimerkiksi SE-laitteet ja tekstiilit) Suomessa (nykyisin suuri osa vientiin).	
Uusiomateriaalien käyttö rakentamisessa. Toimialakohtainen kiertotaloussopimus, jossa osallistuvat yritykset ja rakennuttajat sitoutuvat toteuttamaan omassa toiminnassaan strategiaa, joilla esim. pidennetään rakennuksen käyttöikä ja vähennetään jätettä. Sopimusta tai vapaaehtoista sitoumusta voitaisiin skaalata myös muihin toimialoihin ja voitaisiin luoda eräänlainen ”kiertotalouden joutsenmerkki”, joka helpottaisi myös kiertotalousyritysten tilastointia.	
Betonisten rakennusosien uudelleenkäyttö. Tätä on tutkittu ja kehitetty, Suomessa VTT:n/Tampereen yliopiston toimesta. Tätä osaamista kannattaisi viedä eteenpäin. Myös tekstiilibetonikokeiluja tehdään.	

Kiertotalouden bonusjärjestelmä. Nopeutetaan kiertotalouden mahdollistavaa tuotesuunnittelua bonusjärjestelmällä, jossa kierrätettävä tuote saa bonuksia/ etuja.	
Kierrätetyn tekstiilin pilotti Suomeen. Aihe on ollut Pohjoismaiden ministerineuvoston valmistelussa, mutta päätöksiä sijoituspaikasta ei ole tehty. Suomessa Kiertotekstiilihankkeet aktiivisia ja spinnoff-vaiheessa (Lisätietoja: VTT).	
Polyesterikuidun tuotteiden kehittäminen. Polyesterikuidun uusien tuotteiden kehittäminen teknisille alueille -> merkittävä osa selluloosa-/puuvillakierrätyksen mahdollistamiseksi. (Valmisteilla TELAKETJU -hanke) Lisätietoja: VTT	
Ravinteet ja hajottaminen. Bakteerit hajottavat biomassan biopalloprosessissa hygienisoiduksi, orgaaniseksi lannoitteeksi, jossa ravinteet ja kemialliset lannoitteet ovat sitoutuneet orgaaniseen massaan (ei suoloihin). Orgaaninen lannoite luovuttaa ravinteet kasveille pitkävaikutteisesti sitoen ne peltoon ilman, että ravinteet liukenevat ympäristöön ja vesistöihin. Kun orgaaniset lannoitteet levitetään peltoon, saadaan humus palautumaan maaperään, jolloin viljakasvit voittavat rikkakasvit ja jaksavat taistella haitallisia pieneliöitä vastaan. Orgaanisen lannoitteen vaikutuksesta viljelykasvit kasvavat vahvaksi ja terveelliseksi. Näin pysäytetään ravinteiden karkaaminen ympäristöön.	
Materiaalitehokkuus standardeissa. Suomen osallistuminen eri tuoteryhmien materiaalitehokkuusvaatimusten standardoimiseksi pitäisi organisoida niin, että työhön voisivat vaikuttaa hallinto, pk-yritykset, tutkimuslaitokset ja järjestöt.	
3D-tulostuksen materiaalivirtojen kehittäminen. 3D-tulostuksen materiaalien ja materiaalivirtojen kehittäminen: ideologiana materiaalien tuottaminen lähellä, siellä missä niitä tarvitaan – millainen on optimoitu 3D-printterien ketju (vs. että ne ovat "missä sattuu"). Lisäksi mietittävänä 3D-tulostuksen vaikutukset varaosiin, niiden logistiikkaan jne., mutta myös tuotteiden suunnitteluun esim. modulaarisuus?	
Kiertävää kaavoitusta. Koulutus ja yhteissuunnittelutilaisuus kaupunkien kaavoittajille. Kaavoitus on keskeinen mahdollistaja monilla kiertotalouden osa-alueilla, esimerkiksi maamassojen käsittelyyn ja logistiikkaan liittyen, sekä laajemminkin esimerkiksi logistiikkaan liittyen.	
Selvitys uusiomateriaalien markkinoista. Uusiomateriaalien markkinat ovat kehittymättömät. Tarvittaisiin selvitys siitä, millä edellytyksillä markkinoita voitaisiin kehittää: miten luoda kysyntää, miten purkaa esteitä, miten ratkaista logistiikka, millä edellytyksillä järkevä vaihtokauppahinta muodostuisi.	

Liikkuminen ja logistiikka	
kuvaus	toteuttajat
Uudelleenkäytön logistiset ratkaisut. Digitaaliset palvelut ja ratkaisut uudelleenkäytön logistiikkaan. Suora reitti tavaramalle poisheittäjän ja tarvitsijan välillä.	

<p>Suomesta puhtaan liikkumisen demomaa. Luodaan suomeen ympäristö, jossa voidaan demonstroida kaikkia liikkumisen moderneja muotoja ja eri vaihtoehtoja autoilun energianlähteeksi. Esimerkiksi Helsinkiin showroom (kadulle), jossa koko kirjo esitelty.</p>	
<p>Älykontti työkalujen jakamiseen. Kiertotalous pitää avata kuluttajille konkreettisesti arkea helpottavana palveluna. Tuodaan kokeilun avulla avautuvan länsimetron käyttäjille (monet autottomia) aseman yhteyteen älykonttiin virtuaalinen ”työkalukirjasto”. Ostamisen asemesta kuluttaja saa kotimatkinsa varrella poimittua mukaansa vuokralle työkaluja helppokäyttöisen verkkopalvelun kautta. Tavoitteena pilotin kokemusten perusteella pysyvän kiertotalouden palvelumallin toteuttaminen.</p>	
<p>Biokaasu siltana päästöttömään liikennejärjestelmään. Biokaasulaitokset kierrättävät ravinteita ja tuottavat kotimaista polttoainetta. Verottajalla on tämän edistämässä rooli. Kaupungit voisivat toimia edelläkävijämarkkinoiden luojana oman ajoneuvokannan uudistajana (esimerkiksi leasing-palvelut liikenteen hankinnoissa).</p>	
<p>Biokaasu liikennekäytön ainoaksi kaasupolttoaineeksi. Tällöin Co2-perusteinen autovero tekee kaasuautojen hankinnasta houkuttelevaa. Biometaanituotanto riittää jo hyvin ja toteutus on tehtävissä heti, koska nykyinen verkosto on suoraan käytettävissä.</p>	
<p>Julkisen liikenteen voiteluöljyjen suljettu kierto. Esimerkiksi FISU ja Smart&Clean kumppanit: Neste, STR Tecoil, Helsinki, Vantaa, Espoo jne. Tavoite: kierrätysaste julkisten hankintojen ostokriteeriksi (esimerkiksi voiteluöljy); mahdollisuuksia myös mallin monistamisessa kv-tuotteeksi.</p>	
<p>Sähkökäyttöisiä tavara/lastipyöriä kaupunkipyöräverkkoon ja niille kattava latauspisteverkosto.</p>	
<p>Käänteisen logistiikan ja kierrätetyn tekstiilin pilotti Suomeen. Pohjoismaiden ministerineuvoston valmistelussa, sijoituspaikka auki. Lisätiedot: VTT</p>	
<p>Lisää työpaikkojen ja asuinalueiden yhteistyötä yhteiskäyttöautoissa. Esim. yhteiskäyttöauto viraston käytössä arkisin klo 8-16, kun taas iltaisin ja viikonloppuisin auto olisi alueen asukkaiden vuokrattavissa.</p>	
<p>Raskaan liikenteen biokaasukaluston leasing-mallit. Nopeuttaa siirtymää etenkin pienemmille toimijoille, joille kaluston uusiminen omaksi ostamalla haastavaa.</p>	
<p>Rekka-logistiikan parantaminen. Yhteistyö eri kuljetusyritysten kanssa – ei tyhjiä kuormia. Parempi reititys.</p>	
<p>Pullopanttijärjestelmän laajentaminen käänteisenä logistiikkana. Nopea tapa saada aikaan muutoksia on hyödyntää jo valmiina olevia rakenteita. Valtaosassa Suomen kaupoista löytyy pullopalautuskone. Olisiko mahdollista laajentaa valikoimaa, mitä koneisiin voisi palauttaa?</p>	
<p>Kampanja kuluttajille eri liikkumisen muotojen energiankäytöstä ja päästöistä. Vertailtavina esimerkiksi yksityisautoilu (eri energianlähteillä), kimpapakyydit yms., julkinen liikenne ja pyöräily.</p>	
<p>Selvitys käänteisestä logistiikasta. Tarvitaan selvitys käänteisen logistiikan esteistä ja mahdollisuuksista Suomessa. Selvityksen lisäksi tarvitaan seminaareja ja alan tapahtumia, jotta toimijat löytävät toisensa.</p>	

Yhteiset toimenpiteet	
kuvaus	toteuttajat
<p>Ellen McArthur CE100 platform. Selvitetään voisiko CE100:aa hyödyntää Suomessa ja missä muodossa (esim. Suomen liittyminen alustaan). CE100 on yhteistyö- ja innovaatioalusta, joka kokoaa yhteen eri sektorin toimijoita edistämään kiertotalouden tavoitteita. (hyötyä mahdollisimman suurelle joukolle)</p>	<p>Mahdollinen toteuttaja Teknologiateollisuus ry</p>
<p>Kiertotalous-Hackathon: jäte ja kierrätys. Jäte- ja kierrätysalan hackathon tai pitchaus-kilpailu. Hackathon on alustavasti suunnitteilla toteutettavaksi 2017. Konseptia voidaan skaalata ja hyödyntää muissa kiertotalouden osa-alueissa, esimerkiksi painopistealueissa.</p>	<p>Mahdollisia toteuttajia Sitra ja YTP, TEM, EK</p>
<p>Kiertotalouslogo. Kiertotalouden "joutsenmerkki". Luodaan kevyt kriteeristö ja eräänlainen sertifikaatti, joka myönnetään hankkeille ja toimijoille, jotka edistävät kiertotaloutta. Myöntäjätahona voisi toimia esimerkiksi toimintaohjelmassa ehdotettu kiertotalouden Nudge-yksikkö.</p>	
<p>Iso-Roban ilmastokatu. Pienimuotoisemmassa toteutuksessa ja kokeiluissa voidaan hyödyntää Iso Roobertinkadun ilmastokatuhanketta. Näin voitaisiin lisätä kiertotaloustietoisuutta ilmastokatuhankkeen yhteydessä ja toisaalta hyödyntää Ilmastokatua kokeilualustana esimerkiksi logistiikkaan ja ruokajärjestelmään liittyen.</p>	
<p>Kuluttajille valinnan helppoutta.Tällä hetkellä kuluttajan on vaikea tehdä oikeita valintoja kiertotalouden kannalta. Tehdään kuluttajille selkeä konsepti: Circular proof product/service, jolla kiertotalouden mukaiset tuotteet/palvelut tunnistaa. Kuluttajat aktiivisesti mukana suunnittelussa, toteutuksessa, pilotoinnissa. Benchmarkataan erilaisia sertifikaatteja. Luodaan kriteerit miten kyseisen leiman saa ja mitä se tarkoittaa. Brändäys tärkeässä roolissa. Tuotteiden osalta työ liittyy läheisesti eri tuoteryhmien materiaalitehokkuusvaatimusten standardointiin, jota tehdään myös EU-tasolla.</p>	
<p>Kiertotalous-roadshow. Kaksi eri striimiä: 1. Kiertotalous-roadshow/ tietoisuuden lisäämiskiertue pohjoismaisille poliitikoille, ministeriöille ja virkamiehille. 2. Kotimainen roadshow, laajalle kohdeyleisölle (alueet, kansalaiset, yritykset) – tietoisuuden lisäämisen lisäksi roadshowssa tunnistetaan "piiloon" jääneitä kiertotalousratkaisuja. Roadshown sisällöissä hyödynnetään innostavia puhujia ja olemassa olevia esimerkkejä sekä mahdollisen kiertotalousportaalin sisältöjä.</p>	
<p>Kiertotalouden Pan-European Venture Capital Fund. Rahoitus esimerkiksi EU 50% ja yksityinen sektori 50%. Rahoitusta voitaisiin täydentää esim. maailmanlaajuisella joukkorahoituksella. Lisäksi Suomessa voitaisiin tehdä oma rahasto PPP-yhteistyönä.</p>	
<p>Monimuotoisuus-rahoitushaku. Hankeidea suomalaisen biodiversiteetin ja lajien monipuolisuuden säilyttämiseksi – Suomesta pohjoisen pallonpuoliskon mallimaa. Muodostetaan konsortio, määritetään tarkempi hankeidea ja haetaan EU-rahaa. Hyödynnetään suunnittelussa Biodiversity now -hanketta (Lisätiedot: Helsingin Yliopisto).</p>	
<p>Challenge-kilpailun kiertotalousasiantuntijaryhmä. Kiertotalouden haastekilpailu. Voidaan yhdistää osaksi olemassa olevia kilpailuja, tai luoda oma kiertotalouteen keskittynyt kilpailu. Sitran tai jonkin muun toimijan tulisi muodostaa asiantuntijaryhmä, jossa 3-5 henkilöä. Ryhmä käy läpi jokaisen Challenge-kilpailuun tulleet ehdotukset ja valitsee niistä ne, jotka ryhmä uskoo olevan toteuttamiskelpoisia ja päätavoitteita toteuttavia. Rahoitus ja muu tarvittava tuki järjestettäisiin tämän ryhmän avulla.</p>	

<p>Kiertotalous bootcamp. Kolme eri "linjaa":</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bootcamp kouluissa ja oppilaitoksissa, esim. yliopistot. Opetetaan oppilaille tietyt kiertotalouden perusteet, kerrottaisiin inspiroivia esimerkkejä ja luotaisiin linkki oppilaiden arkeen. Vrt. esimerkiksi Asennetta-Kampanja Oy; joka keskittyy ehkäisevän päihdetyön edistämiseen kouluissa, kampanjabussi, joka kiertää koulusta toiseen. 2. Bootcamp kansalaisille. Tavoitteena, että kiertotalouden peruserätyöt ovat kansalaistaito. Näkökulma kierrättämistä laajempi, liittyen esimerkiksi kuluttamiseen, uudelleenkäyttöön sekä jakamistalouteen. 3. Bootcamp PK-yrityksille ja start-upeille. Bootcampin aiheita voisivat perusasioiden lisäksi olla esimerkiksi kiertotalousratkaisujen kysyntä ja kuluttajaymmärrys, kiertotalouden liiketoimintamallit ja arvonaluonti ja kiertotalouden potentiaali ja tulevaisuuden näkymät Suomessa ja maailmalla. 	
<p>Riskit kierto. Kiertotalouden riskien tunnistamisen ja hallinnan työkalupakki. Epävarmuus on hallittava, jotta uskallusta tarttua mahdollisuuksiin. Työkalupakkiin listataan esimerkiksi yritysten useimmin kohtaamat kiertotalousriskit ja niihin liittyvät mitigointi- ja ehkäisykeinot.</p>	
<p>Kiertotalouden kilpailut ja pitchit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Haastekilpailu. Haastetaan toimintaohjelmatyössä mukana olevat toimijat 1) antamaan yksi kiertotalouslupaus (toimenpide, aikataulu, omistajat, mittarit) jonka toteuttaa tai on mukana toteuttamassa ja 2) haastaa jonkun muun (työryhmän ulkopuolisen) toimijan antamaan lupauksen (esim. toimija kenen kanssa voisi tehdä yhteistyötä arvoketjussa). 2) Kiertotalouden avoin data. Kiertotalouden ja resurssitehokkuuden ympärille voisi syntyä yritystoimintaa, erityisesti softasovelluksia, jos esimerkiksi materiaalivirroista, julkisten rakennusten energiatehokkuudesta, investointiohjelmista ja logistiikasta olisi nykyistä paremmin tiedot olemassa. Vrt. malli, jonka Maanmittauslaitos on toteuttanut kartta-aineistoista ja korkeustiedoista, tai Helsinki Region InfoShare (pääkaupunkiseudun avoimen tiedon portaali). Lisäksi esimerkiksi SYKE:llä on jo nyt paljon avoimia versioita tietokannoista, joista voisi olla hyötyä. 3) Sivuvirta pitchauskilpailu. Mitkä ovat sivuvirtojen hyödyntämisen parhaimmat start-upit, projekti-ideat, sovellukset tai tarinat? Kilpailussa hyödynnettäisiin avointa dataa. Lisäksi sponsoriyritykset ja muut organisaatiot voisivat tuoda omia 'casejaan' kilpailuun ideoitavaksi 	
<p>Kiertotalous ja Jäte -seminaari. Toimijoiden (etenkin yksityiset) / "jäte-ekosysteemin" seminaari, jossa voitaisiin hakea synergioita, törmäyttää toimijoita, luoda uusia liiketoimintaideoita ja hakea yhteistä tavoitetta jätteiden hyötykäytölle. Myös suuria teollisia toimijoita mukaan - yhtenä tavoitteena päästä lähemmäs kokonaisratkaisutoimitusta jätteisiin ja materiaalivirtoihin liittyvissä ratkaisuissa. Hyödynnetään suunnittelussa esimerkiksi Jätelaitosyhdistyksen (JLY) kiertotalousviikon kampanjoita ja vastaavia.</p>	
<p>Linjaukset ja synergiat esim. järjestöjen kiertotalouteen liittyvään viestintä- ja vaikuttamistyöhön. Tunnistetaan muut kiertotalouden aktiivista viestintää ja toimenpiteitä harjoittavat tahot ja otetaan tahot mukaan toimintaohjelman toteuttamiseen. Esimerkiksi Suomen kierrätyskeskusten yhdistyksen työkentässä yhdistyvät työllistäminen, uudelleenkäyttö ja materiaalien kierrätys. Myös esimerkiksi Jätelaitosyhdistys ry järjestää marraskuussa viestintähankkeen kuluttajille</p>	

<p>kiertotaloudesta. Vastaavien hankkeiden hyödyntäminen toimintaohjelman kiertotalousviestinnässä.</p>	
<p>Kiertotalous katutapahtuma. Värikäs katutapahtuma, jossa mm. palvelutalous ja jakamistalous tuodaan kuluttajille erilaisten minipilottien kautta. Painotus esim. taiteessa, musiikissa ja lähiruuassa; lapsille myös leikeissä ja kierrättämisessä. Hyödynnetään: esim. kansalaisten kiertotalouspäivä/ OSCEday (11.6.).</p>	
<p>Selvitys uudelleenkäytön ja jakamistalouden mahdollisuuksista. Tarvitaan selvitys uudelleenkäytön ja uudelleenkäyttöön valmistamisen edistämisestä, sekä laajemmin jakamistalouden edistämisestä: kysyntä ja esteet, ansaintalogiikat, logistiikka jne.</p>	